

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету Верховної Ради України
з питань фінансів, податкової та митної
політики**

Данилу ГЕТМАНЦЕВУ

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008

hetmantsev@rada.gov.ua

Шановний пане Даниле!

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

25 червня 2025 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону про внесення зміни до розділу XXI "Прикінцеві та перехідні положення" Митного кодексу України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу (реєстр. № 13421).

Законопроект є частиною та логічним продовженням податкової ініціативи «Defence City» (реєстр. № 13420 від 25.06.2025) і спрямований на створення спрощеного митного режиму для підприємств оборонно-промислового комплексу.

Концептуально законопроект відповідає на реальну потребу бізнесу в умовах війни. Українські оборонні підприємства справді стикаються з бюрократичними затримками при імпорті компонентів, що може критично вплинути на терміни виконання державних контрактів.

Водночас запропонований механізм реалізації створює правові ризики, які можуть перевищити потенційні переваги для галузі та стати причиною погіршення довіри міжнародних партнерів до української оборонної промисловості.

НААУ вважає, що ключовою проблемою є те, що законопроект не просто спрощує процедури — він фундаментально змінює природу митного контролю з верифікаційної на декларативну. Це створює прецедент, який може мати далекосяжні наслідки для всієї митної системи України та її репутації як надійного партнера у сфері контролю за товарами подвійного призначення.

З огляду на зазначене НААУ просить врахувати напрацьовані пропозиції та зауваження до законопроекту (реєстр. № 13421 від 25.06.2025) під час його підготовки до другого читання.

Додаток на 3 арк.

З повагою

Голова

**Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України**

[ПІДПИС]

Лідія ІЗОВІТОВА

Пропозиції та зауваження Національної асоціації адвокатів України до проекту Закону про внесення зміни до розділу XXI "Прикінцеві та перехідні положення" Митного кодексу України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу (реєстр. № 13421 від 25.06.2025)

НААУ опрацювала проект Закону про внесення зміни до розділу XXI "Прикінцеві та перехідні положення" Митного кодексу України щодо підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу (реєстр. № 13421 від 25.06.2025) та зазначає таке.

Технічний аналіз митних режимів та їх вразливості

Запропоновані спрощення стосуються чотирьох критично важливих митних режимів, кожен із яких має специфічні ризики. Режим кінцевого використання традиційно вимагає ретельного моніторингу, оскільки товари, ввезені під цим режимом, можуть бути легально перенаправлені на внутрішній ринок лише після виконання певних умов. Відсутність контролю за дотриманням цих умов створює можливості для масштабного ухилення від ПДВ та митних платежів.

Режим тимчасового ввезення ще більш вразливий до зловживань. Компанії можуть ввозити дороге обладнання або матеріали без сплати митних платежів під приводом їх тимчасового використання, а фактично залишати їх в Україні назавжди. За відсутності фізичних перевірок виявити такі порушення стає практично неможливо.

Режими переробки створюють найскладніші можливості для зловживань. Підприємства можуть декларувати складні технологічні операції, які насправді не виконуються, використовуючи ці режими як прикриття для звичайної комерційної торгівлі. Особливо небезпечним є режим переробки за межами митної території, який може стати каналом для нелегального вивезення стратегічних матеріалів або технологій.

Сутність запропонованих митних змін

Фундаментом запропонованих змін є перетворення авторизації із серйозної адміністративної процедури на формальність. Стандартна процедура авторизації включає детальний аналіз фінансової спроможності підприємства, його виробничих потужностей, системи внутрішнього контролю та здатності забезпечити прослідковуваність товарів. Це критично важливо для товарів подвійного призначення, які становлять значну частину імпорту оборонних підприємств.

Заміна цієї процедури на «авторизацію на підставі декларації» фактично означає, що будь-яке підприємство з Переліку ОПК зможе отримати доступ до складних митних режимів просто через подання декларації. Це не спрощення — це демонтаж ключового елементу системи ризик-менеджменту.

Особливо тривожною є норма про заборону відвідування об'єктів підприємства. Фізична верифікація є основою митного контролю в усьому світі, особливо для високоризикових операцій. Її скасування створює можливості для діяльності «паперових» компаній, які можуть отримати доступ до Переліку ОПК, але не мати реальних виробничих потужностей.

Позитивним елементом законопроекту є передбачений механізм «єдиного вікна» для передачі інформації від Міністерства оборони до митних органів. Цей механізм забезпечує оперативне інформування митниці про підприємства, включені до Переліку ОПК, що дозволяє швидко ідентифікувати бенефіціарів пільгових процедур та мінімізувати бюрократичні затримки.

Водночас важливо розуміти, що «єдине вікно» виконує роль технічного інструменту координації між відомствами, а не контрольного механізму. Це означає, що механізм полегшує реалізацію системи пільг, але не компенсує ослаблення безпосередніх контрольних функцій митниці.

Сценарії потенційних зловживань та їх масштаби

Комбінація непрозорого Переліку ОПК та послабленого митного контролю створює умови для ухилення від оподаткування та контрабанди. Один з можливих ризик-сценаріїв може виглядати так: створюється компанія, яка через корупційні зв'язки потрапляє до Переліку ОПК. Ця компанія починає імпортувати товари широкого вжитку (електроніку, автомобілі, предмети розкоші) під виглядом компонентів для виробництва військової техніки, використовуючи режим кінцевого використання або переробки.

Оскільки митні органи позбавлені права перевірити реальність виробничого процесу, такі товари можуть вільно потрапляти на внутрішній ринок, минаючи належне оподаткування.

Ще більш небезпечним є ризик використання цих каналів для контрабанди товарів подвійного призначення. Відсутність ефективного контролю може призвести до ситуації, коли критично важливі технології або компоненти потраплятимуть до неавторизованих кінцевих користувачів.

Пропонована позиція НААУ

За умов високої ймовірності прийняття законопроекту підприємствам ОПК варто готуватися до роботи в новому правовому режимі. Критично важливим стане отримання включення до Переліку ОПК, що вимагатиме ретельної підготовки документів та, можливо, реструктуризації бізнесу відповідно до встановлених критеріїв.

Компаніям, які планують скористатися новими можливостями, необхідно розробити надійні системи внутрішнього контролю та комплаєнсу. Хоча законопроект

послаблює зовнішній контроль, ризики порушень залишаються високими, а наслідки можуть бути катастрофічними.

Для адвокатської спільноти відкриваються нові можливості спеціалізації у сфері оборонного права, митного консультування та корпоративного комплаєнсу. Водночас зростає потреба в поглибленому вивченні специфіки оборонної промисловості, міжнародних стандартів експортного контролю та антикорупційного законодавства.

Проблеми, описані в попередньому аналізі законопроекту № 13420, нікуди не зникли, натомість законопроект № 13421 додає частину ризиків у сфері митного контролю.

Непрозорий механізм формування Переліку ОПК, концентрація дискреційних повноважень в одному відомстві та відсутність ефективних запобіжників проти корупції тепер доповнюються демонтажем базових елементів митного нагляду.

Попри необхідність підтримки ОПК в умовах війни, неможливо ігнорувати серйозні ризики для правової системи та професійних стандартів адвокатури.

Доцільно рекомендувати доопрацювання законопроекту — зокрема, щодо створення прозорих критеріїв формування Переліку ОПК, запровадження міжвідомчого контролю та збереження базових елементів митного нагляду.

Висновок:

Законопроект № 13421 не може розглядатися ізольовано від податкового законопроекту № 13420, оскільки вони формують єдину систему преференцій для підприємств оборонно-промислового комплексу. Поєднання величезних податкових пільг із демонтажем митного контролю створює безпрецедентні корупційні ризики та загрожує підризом інституційної спроможності держави.

Непрозорий механізм формування «Переліку ОПК», концентрація дискреційних повноважень у Міністерстві оборони та відсутність ефективних запобіжників проти корупції, закладені в податковому законопроекті, тепер доповнюються системним ослабленням митного нагляду. Це створює «екосистему безкарності» для обраного кола суб'єктів.

Попри гостру необхідність підтримки ОПК в умовах війни, НААУ не може ігнорувати серйозні загрози для правової системи України, які несе запропонована модель. Створення спеціальних правових режимів, що виводять окремі підприємства з-під дії загального законодавства в запропонованому законопроекті вимірі, суперечить конституційному принципу рівності перед законом.

НААУ рекомендує доопрацювати законопроект № 13421 перед його прийняттям у другому читанні. Ключовими елементами такого доопрацювання мають стати:

1. Створення прозорих, публічно доступних критеріїв формування «Переліку ОПК» із чіткими процедурами оскарження рішень.
2. Запровадження міжвідомчого контролю за формуванням переліку з участю представників різних органів влади.
3. Збереження базових елементів митного нагляду в адаптованій до потреб ОПК формі.
4. Встановлення механізмів періодичного перегляду ефективності режиму з можливістю його коригування.

НААУ визнає критичну важливість підтримки оборонно-промислового комплексу в умовах війни, але наполягає на тому, що така підтримка має здійснюватися в рамках правової держави з дотриманням принципів прозорості, підзвітності та рівності перед законом.

Запропонований механізм у поточній редакції створює більше загроз, ніж можливостей, і може завдати довгострокової шкоди як правовій системі України, так і репутації вітчизняної оборонної промисловості на міжнародній арені.

НААУ закликає народних депутатів України до відповідального підходу при розгляді цього законопроекту та урахування викладених застережень у процесі його доопрацювання.